

Kort Nieuws

Zadenruilbeurs 4 maart 2017 in Nijmegen

De jaarlijkse, gratis toegankelijke, zadenruilbeurs 'Reclaim the Seeds' strijkt in 2017 neer in de oude Vasim fabriek in Nijmegen. Op zaterdag 4 maart is er naast de zadenruilbeurs een uitgebreid programma met workshops en lezingen. Op zondag 5 maart kan iedereen meehelpen bij de aanleg van een stuk "eetbaar groen" in een nieuwe ecologische wijk in Lent (Nijmegen-Noord).

Stichting Zaadgoed ondersteunt de beurs met een financiële bijdrage en zal net als voorgaande jaren aanwezig zijn met een stand. Meer informatie op www.reclaimtheseeds.nl

Het Monsanto Tribunaal

Het zaad- en chemiebedrijf Monsanto stond in oktober tijdens een internationaal 'volkstribunaal' terecht voor haar misdaden tegen het milieu en de mensheid. Dertig slachtoffers en experts gaven gedurende twee dagen getuigenissen tegenover een panel van zes internationaal bekende rechters. Belangrijkste doel van het tribunaal was "het denken" in het internationale recht verrijken en slachtoffers van Monsanto's praktijken munitie geven om schade aan milieu, volksgezondheid e.d. via het internationale recht aan de kaak te stellen.

Een van de vragen waar de rechters naar gekeken hebben is: kunnen bepaalde activiteiten van het bedrijf Monsanto worden beschouwd als een misdrijf van ecocide? Hiervan is sprake bij het toebrengen van ernstige schade aan, of het vernietigen van, het milieu waardoor gemeenschappelijke natuurlijke rijkdommen of ecosysteemdiensten (waarvan bepaalde mensen afhankelijk zijn) ernstig en langdurig worden gewijzigd.

Door het woord 'ecocide' juridische grondslag te geven hopen de organisatoren van het tribunaal te bereiken dat slachtoffers van Monsanto en andere bedrijven in de toekomst een grotere kans op gerechtigheid hebben.

Parallel aan het Tribunaal werd een "People's Assembly" of- tewel volksverzameling georganiseerd met workshops en lezingen. Deelnemers wisselden ideeën uit over aan land- bouw verwante thema's als zaden, patenten, pesticiden en GGO's. De plenaire sessies werden gevuld met sprekers zoals Vandana Shiva (Navdanya), André Leu (IFOAM International) en Corinne Lepage (voormalig Franse politica). In totaal trokken de evenementen dagelijks zo'n 500 bezoekers uit onder andere Nederland, Frankrijk, Duitsland, Zwitserland en Brazilië.

Foto's en video's van getuigenissen, speeches en interviews én het allerlaatste nieuws over vervolgstappen vindt u op www.monsanto-tribunal.org

Zonnig donateursdag bij de Bolster

Veredelaar Bart Vosselman onthult de kneepjes van het vak aan de donateurs van Stichting Zaadgoed

Waarom Stichting Zaadgoed ?

De biologische landbouw wil gezonde en smakelijke voeding produceren zonder kunstmest, chemische bestrijdingsmiddelen en gentechnologie.

Daarvoor zijn rassen nodig die zijn aangepast aan de biologische teeltwijze. Biologische rassen met een brede weerstand tegen ziekten en plagen en een goed ontwikkeld wortelstelsel om voldoende voedingsstoffen uit de bodem of organische mest te halen. Om deze rassen te ontwikkelen is veel verdelingswerk nodig, veel meer dan tot nu toe wordt gedaan. Stichting Zaadgoed is opgericht om biologische zaadteelt en veredeling te stimuleren. Dit doet ze onder andere door het ondersteunen van concrete verdelingsactiviteiten voor en door biologische telers en veredelaars.

Daarnaast zet de stichting zich in voor het behoud van de diversiteit aan gewassen en rassen in de landbouw. Uw hulp is daarbij hard nodig. Bent u enthousiast over de doelstellingen van Stichting Zaadgoed, word dan donateur door 15 euro (of meer) over te maken op banknummer IBAN: NL52 TRIO 0198 373 996 t.n.v. Stichting Zaadgoed te Zeist o.v.v. uw naam en volledige adres. Of kijk op www.zaadgoed.nl voor meer informatie.

ZAADgoed

Welkomstgeschenk

Voor nieuwe donateurs heeft Stichting Zaadgoed een set van 4 mooie ansichtkaarten ontwikkeld. Op de kaarten staan foto's van gewassen waaraan in projecten van Zaadgoed gewerkt wordt.

Uw gift is volledig aftrekbaar

Steeds meer donateurs steunen Stichting Zaadgoed voor minstens 5 jaar. Zodat ze hun gift volledig van de belasting kunnen aftrekken. Er gelden geen drempels meer als zo'n periodieke gift is vastgelegd in het formulier dat u op onze site kunt downloaden. We kunnen het formulier ook toesturen. Gewone giften zijn natuurlijk ook nog steeds aftrekbaar, maar daar gelden wel de drempels.

Colofon

Kiemkracht is een uitgave van Stichting Zaadgoed en verschijnt 2x per jaar.
Redactie: Maaïke Raaijmakers.
Aan dit nummer werkten mee: Annelijn Steenbruggen, Cor Zenhorst, Verena 't Hooft, Edwin Nuijten en Romée Marchand.
Foto's: LBI, Bionext, Bingenheimer Saatgut, Jan Velema.
Vormgeving & productie: Buro Laga.
Adres: redactie en Stichting Zaadgoed: Postbus 127 3700 AC Zeist.
E-mail: info@zaadgoed.nl website: www.zaadgoed.nl
Bank: Triodosbank - IBAN: NL52 TRIO 0198 373 996

Kiem Kracht

Stichting Zaadgoed
voor biologische zaadteelt
en veredeling

In dit nummer:

- Op bezoek bij Bingenheimer Saatgut
- Patenten de boom in
- Van onze voorzitter
- Diversiteit op het bord
- Kort Nieuws

Op excursie naar het Walhalla van zaadvaste rassen

Bingenheimer Saatgut is een biologisch zaadbedrijf dat in samenwerking met een coöperatie van biologische en biodynamische boeren en veredelaars een divers assortiment zaadgoed aanbiedt. Om te leren van dit unieke bedrijf organiseerde Stichting Zaadgoed in september een excursie naar het Duitse Echzell. Verena 't Hooft, student Warmonderhof, en Edwin Nuijten, bestuurslid van Stichting Zaadgoed, gingen mee en vertellen welke ideeën ze hebben meegebracht naar huis.

"Het doel van Stichting Zaadgoed is om biologische veredeling te stimuleren en te ondersteunen," vertelt Edwin Nuijten; hij werkt als veredelaar en onderzoeker bij het Louis Bolk Instituut en is penningmeester bij Stichting Zaadgoed. "Omdat Bingenheimer Saatgut zo'n unieke aanpak heeft, leek het ons leerzaam om daar met een groep Nederlandse zaadtelers en ons bestuur naartoe te gaan. De Duitse telers combineren de veredeling met normale groenteteelt voor de consumptie. Dat is een groot verschil met Nederland; bij ons zie je vooral gespecialiseerde zaadbedrijven. Daarbij wordt bij Bingenheim de veredeling hoofdzakelijk betaald uit donaties en fondsen. Hierdoor zijn de telers onafhankelijk en kunnen ze ook gewassen veredelen waar minder vraag en schaal voor is. De Nederlandse zaadproducenten investeren vooral in gewassen die zichzelf terugverdienen. Een ander as-

pect is dat de veredelaars geen eigendomsrecht, dus ook geen kwekersrecht, aanvragen op de rassen die zij ontwikkelen. Ook werken ze bewust aan minder uniforme rassen: genetische variëteit binnen het ras vinden ze juist goed omdat het ras daarmee flexibeler kan zijn in het veld."

Rode spruit

Kortom, allerlei aspecten om eens van dichtbij te gaan bekijken. Dat dit 'gluren bij deze burens' inderdaad inspirerend was voor Nederlandse telers, kan Verena 't Hooft beaamen. Zij ging mee om ideeën op te doen voor haar eigen werk in het veld. Ze studeert op de Warmonderhof en in de weekenden helpt ze haar vader, die tuinder en zaadteelt is in Doorn. In de tuin van Warmonderhof heeft Verena een eigen verdelingsproject met rode spruit, waar ze financiële ondersteuning voor krijgt vanuit

tekst: Annelijn Steenbruggen

Stichting Zaadgoed. Verena droomt ervan om veredelaar te worden en ze sprong dan ook een gat in de lucht toen ze door haar vader werd meegevraagd naar Duitsland. Verena: "Enerzijds vind ik zaadtelers en de mensen die met zaadgoed bezig zijn hele leuke mensen waar ik graag mee op stap ga. Anderzijds vind ik dat de jongere generatie de verantwoordelijkheid moet nemen voor het behoud van zaadvaste rassen en biodiversiteit. Ik zie voor mijzelf een taak om tegenwicht te bieden aan multinationals, zoals Bayer en Monsanto. Daarnaast zullen we door het veranderende klimaat veel meer bedrijfseigen zaden nodig hebben, die we nog moeten gaan ontwikkelen of ontdekken."

Zaadzakjes vullen

Het bezoek aan Bingenheimer Saatgut heeft Verena gesterkt in haar persoonlijke ambities. Verena: "Ik vond het geweldig om te zien met hoeveel liefde, passie en in volle overgave ze daar werken aan veredeling en zaadteelt. Toen ik daar rondliep wist ik het zeker: dit is wat ik ook wil doen! Omdat je bij veredeling zo'n lange adem nodig hebt, twijfelde ik wel eens of ik er mijn beroep van wilde maken. Maar als je breder kijkt – zoals ze bij Bingenheimer Saatgut doen – dan valt er juist heel veel te beleven in het beroep van veredelaar. Zij werken bijvoorbeeld intensief samen met een netwerk van teler-veredelaars (verenigd in Kultuursaak

e.v.) waardoor ze met elkaar een goedlopend bedrijf vormen. Ook hebben zorgvragers een plek in het bedrijf gekregen; de cliënten werken mee op de tuin en helpen bij het vullen van de zaadzakjes. Wat mij ook raakte was dat de veredelaar die we bezochten eurithmie toepaste op planten die slecht waren aangeslagen. Op de Warmonderhof vind ik de preparaten soms al best zweverig. Maar toen ik in Duitsland was, viel die veroordeling van mij af en dacht ik opeens: waarom ook niet? Als het werkt en als je er daarna zo openhartig over kunt vertellen, dan is het toch alleen maar hartstikke mooi?"

Recht op in de wind

Wat neemt Verena als aanstormend zaadveredelaar aan ideeën mee naar huis? "Ik heb geleerd dat er vele manieren zijn voor zaadteelt en veredeling," vertelt ze. "Doordat ze bij Bingenheimer Saatgut met zorgvragers werken, hebben ze veel mankracht om handwerk te doen. Zo hebben zij hun planten opgebonden zodat ze recht op in de wind blijven staan. Maar als je die extra handen niet hebt, is er vast wel een andere weg die beter bij jou past. Wat mij ook aansprak, is het vertrouwen waarmee de telers dit werk doen. Ze dragen heel sterk uit: het systeem klopt, voor ons is dit de manier; ook al duurt het lang, we komen er wel." Bovenal vond Verena het geweldig om in het Walhalla van zaadvaste rassen rond te lopen: "In de rondleiding vertelde de directeur Gebhard Rossmannith dat de plant van nature een geveer is. Als je een hybride-ras maakt, overvraag je die schenkkraft van de plant en veroorzaak je stress. Ik vraag mij wel eens af: is het eten van die gestreste groentes een oorzaak van stress bij mensen? Het zal niet de enige stressoorzaak zijn maar ik denk dat voedsel daarin wel een onderschatte factor is. Als ik later veredelaar ben, wil ik ook alleen maar met zaadvaste rassen werken en zo mijn steentje bijdragen aan een beetje stressreductie in de wereld."

Verena 't Hooft

Gezamenlijke aanpak

En wat neemt Edwin als bestuurder van Stichting Zaadgoed mee naar huis? Edwin: "Deze excursie heeft mij geholpen om scherper te krijgen hoe wij in Nederland verder kunnen gaan. Ik vind het mooi dat Bingenheimer Saatgut bewust voor een organische groei heeft gekozen. Circa veertig jaar geleden zijn ze zonder blauwdruk in het klein begonnen en geleidelijk hebben zij zich ontwikkeld tot een groot bedrijf met maatschappelijke impact. Daarbij vind ik het inspirerend dat ze in Duitsland de zaadteelt combineren met groenteteelt. Dat zou ook in Nederland een manier kunnen zijn om op meer tuinbouwbedrijven zaden te telen en te veredelen. En heel belangrijk: doe het samen en niet in je eentje. Die gezamenlijke aanpak stimuleren we al vanuit Stichting Zaadgoed maar daar zou ik nog meer nadruk op willen gaan leggen."

Opgebonden planten voor zaadteelt

Op excursie in de kas met Gebhard Rossmannith van Bingenheimer Saatgut

Patenten kunnen de boom in

Begin november werd een belangrijke overwinning behaald in de strijd tegen patenten op voedsel. De Europese Commissie publiceerde toen haar langverwachte 'verklarende notitie' die meer duidelijkheid geeft over de gewenste interpretatie van de Europese Biotechrichtlijn. De belangrijkste conclusie die de Commissie trekt is dat de opstellers van de Richtlijn de bedoeling hadden om producten van klassieke veredeling zoals planten, zaden en vruchten uit te zonderen van patentering. De Commissie neemt hiermee duidelijk afstand van het huidige beleid van het Europees Octrooi Bureau dat al ruim honderd patenten heeft verleend op eigenschappen van klassieke veredelde gewassen zoals paprika, broccoli en tomaat. Dit is goed nieuws maar hiermee zijn we er nog lang niet. De notitie heeft weliswaar een grote politieke waarde maar is juridisch niet bindend. De volgende stap is dat de conclusies uit de notitie worden opgenomen in bindend beleid van het Europees Octrooi Bureau. Hiervoor is nog veel lobbywerk en politieke druk nodig. Daarom is Bionext begin december gestart met een vervolg op de succesvolle campagne De Grootste Zaadbank van Nederland. Onder de noemer "patenten kunnen de boom in" worden burgers opgeroepen om te doneren en zakje zaden van door patenten bedreigde kiemgroenten in huis te halen.

Door deze zaadjes in je vriezer te stoppen of te zaaien en je aan te melden als filiaal van de Grootste Zaadbank laat je zien dat je de diversiteit in groenten wil beschermen en dat patenten op voedsel wat jou betreft de boom in kunnen. Kijk op www.degrootstezaadbank.nl voor meer informatie.

Diversiteit op het bord komt een stukje dichterbij

Op Zaterdag 26 november was het afsluitende symposium van het project Divers en Dichtbij. Dit project, mede ondersteund door Stichting Zaadgoed, had tot doel om de diversiteit aan zaadvaste rassen op het land en in het winkelschap te vergroten. Gedurende drie jaar zijn op drie proeftuinen diverse tarwerassen en -populaties getoetst, gebakken (verwerkt in brood) en beproefd door consumenten. Daarnaast zijn van 19 verschillende groentegewassen zaadvaste en hybride rassen vergeleken en getoetst op aspecten als opbrengst, kwaliteit en smaak. Bij verschillende groente gewassen bleek het aanbod aan zaadvaste rassen beperkt te zijn. Zo is voor suikermais, rode kool en spinazie eerst veredeling nodig om zaadvaste rassen weer interessant te maken voor de professionele biologische teelt. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het verbeteren van de bewaarbaarheid en oogstbaarheid.

Verder viel op dat het niet mogelijk is om resultaten van het ene gewas te vertalen naar een ander gewas. Toch zijn uit het project wel enkele algemene conclusies te trekken. Een eerste conclusie is dat er vaak een negatieve relatie bleek te zijn tussen opbrengst en kwaliteit. Een tweede conclusie is dat de zaadvaste rassen vaak het beste in de smaak vielen bij de consumenten. Bij een aantal gewassen hebben de rassen met de beste smaak ook een hoger percentage aan droge stof zoals bij wortel, pompoen en prei. Bij courgette, witte en rode kool lijkt er geen relatie te bestaan tussen percentage droge stof en smaak. De Odin-klanten waren vooral zeer tevreden over het wortelras Rodelika en het rode biet ras Robuschka. Deze zaadvaste rassen hebben nu dan ook een vaste plek in het assortiment van Odin veroverd. De resultaten van het project zijn gebundeld in een brochure die u kunt downloaden van onze website.

Haast

Veel mensen, waaronder ik, lijken tegenwoordig alsmaar haast te hebben en tijd tekort te komen. Zeker in de decembermaand hoef je nergens meer mee aan te komen. Alles waar we niet aan toe gekomen zijn moet nog snel even af voor het jaareinde, om daarna rustig en voldaan de feestdagen te kunnen vieren. Maar voor wie zich met zaden telen en veredelen bezig houdt is haast maken wel één van de slechte adviezen. Het telen van zaden en veredelen van rassen vraagt namelijk om afstemming met het gewas, het land, de consument en met de generaties die zijn geweest en komen gaan. Veredelen is niet iets van één seizoen, het is een lange termijn project. Je werkt namelijk met materiaal dat onze (voor)ouders geselecteerd en behouden hebben. En je werkt aan het materiaal dat je gaat achter laten voor toekomstige generaties.

Eigenlijk zouden we allemaal zo af en toe eens stil moeten staan bij wat we geërfd hebben van onze (voor)ouders en wat we graag willen nalaten aan onze erfgenamen. Even uit de ratrace stappen. Als we dat doen, kunnen we aan het eind van deze maand lekker het nieuwe jaar ingaan met waardering voor wat ons is nagelaten en een idee over wat we willen nalaten.

Goede dagen, met tijd voor bezinning, toegewenst en een fantastisch begin van een nieuw jaar.

Cor Zenhorst

